

සිදු අංකය: S1002 (මධ්‍යම ලකුණු)

පත්තිය: 10-ආ

විෂය: ඉතිහාසය

විභාගය: 5 වන පාඩම - පුනරුදය

I කොටස

1. ක්‍රි.ව. 1505 සිට 1948 දක්වා
2. පෘතුගීසි (1505-1658), ලන්දේසි (1658-1796), බ්‍රිතාන්‍ය (1796-1948)
3. ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තයෙන් වාණිජ කෘෂිකර්මාන්තයට මාරු වීම
4. රාජ්‍ය ලේකම් ක්‍රමය (1833), දොන්මෝර් ව්‍යවස්ථාව (1931)
5. සර්වජන ඡන්ද බලය හඳුන්වා දුන් ප්‍රථම ව්‍යවස්ථාව වීම
6. ක්‍රිස්තියානි මිෂනාරි සමිති, ඇමරිකන් මිෂනාරි සමිති
7. මිගෙට්ටුවන්ගේ ගුණානන්ද හිමි, රත්මලානේ ධම්මාලෝක හිමි
8. තේ, රබර්, කෝපි, කොකෝ
9. 1833
10. නව අධ්‍යාපන ක්‍රම හඳුන්වා දීම, දේශීය භාෂා සාහිත්‍ය සමෘද්ධි වීම
11. ස්වදේශික සංස්කෘතියට බලපෑම, ගොවි ඉඩම් නැති වී යාම
12. මුද්‍රණ ශිල්පය හඳුන්වා දීමෙන් සාහිත්‍ය කෘති ප්‍රචලිත වීම

II කොටස

13.

(අ) ශ්‍රී ලංකාවේ පුනරුදය යනු ක්‍රි.ව. 1505 සිට 1948 දක්වා සිදු වූ සමාජයීය, ආර්ථික, දේශපාලනික හා සංස්කෘතික වෙනස්කම් සමූහයකි. මෙය යටත් විජිත පාලන යුගය තුළ සම්ප්‍රදායික සමාජයකින් නූතන රාජ්‍යයකට මාරු වීමේ ක්‍රියාවලියකි.

(ආ) පුනරුදයට හේතු:

1. යටත් විජිත පාලනය: පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත බලවතුන්ගේ පැමිණීම හා පාලනය
2. බටහිර බලපෑම: යුරෝපීය රටවල් මගින් නව ආගම්, භාෂා, අධ්‍යාපන ක්‍රම හඳුන්වා දීම
3. ආර්ථික වෙනස්කම්: ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තයෙන් වාණිජ කෘෂිකර්මාන්තයට (තේ, රබර්) මාරුවීම
4. සමාජ වෙනස්කම්: නව සමාජ වර්ග (වෙළෙන්දෝ, කර්මාන්තශාලා කම්කරුවෝ) බිහි වීම
5. ජාතිකවාදයේ උද්ගමනය: යටත් විජිත පාලනයට එරෙහි ජාතික හැඟීම් ඇති වීම

14.

(අ) බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලනය යටතේ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලනික ඒකාබද්ධ කිරීම 1796 සිට 1815 දක්වා ක්‍රමක්‍රමයෙන් සිදු විය. 1815 උඩරට ගිවිසුම අත්සන් කිරීමත් සමඟ උඩරට රාජධානිය බ්‍රිතාන්‍ය පාලනයට යටත් විය. මෙමගින් දිවයිනේ පැවති ගෝත්‍රික රාජධානි ක්‍රමය අවසන් වී සම්පූර්ණ දිවයින එක් රාජ්‍යයක් යටතේ එක්සත් විය.

(ආ) 1931 දොන්මෝර් ව්‍යවස්ථාවේ විශේෂත්වයන්:

- සර්වජන ඡන්ද බලය: විශ්ව විද්‍යාල අධ්‍යාපනය නොමැති පුද්ගලයින්ට හැර සියලු වැඩිහිටිනට මැතිවරණ බලය ලබා දීම
- පළමු වතාවට: සාමකාමී ලෝකයේ ප්‍රථම වතාවට මෙවන් ඡන්ද බලය හඳුන්වා දීම
- රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව: නියෝජිත මන්ත්‍රණ සභාවක් ස්ථාපිත කිරීම
- ප්‍රාන්ත මන්ත්‍රණ සභා: ප්‍රාන්ත මට්ටමින් මන්ත්‍රණ සභා පිහිටුවීම

16.

(අ) පුනරුද යුගයේ අධ්‍යාපන පරිවර්තනය:

- සම්ප්‍රදායික සිට බටහිර ක්‍රමයට: පිරිවෙන්, මහා විහාර අධ්‍යාපනයේ සිට බටහිර අධ්‍යාපන ක්‍රමයට (ස්කූල, විද්‍යාල) මාරුවීම

- ක්‍රිස්තියානි මිෂනාරි සමිති: ඇමරිකන්, බ්‍රිතාන්‍ය මිෂනාරි සමිති විසින් පාසල් පිහිටුවීම
- ඉංග්‍රීසි භාෂා මාධ්‍යය: ඉංග්‍රීසි භාෂාව අධ්‍යාපන මාධ්‍යය ලෙස හඳුන්වා දීම
- විශ්ව විද්‍යාල අධ්‍යාපනය: 1921 දී ශ්‍රී ලංකා විශ්ව විද්‍යාලය පිහිටුවීම

(ආ) බෞද්ධ පුනරුදය:

- පසුබිම: යටත් විජිත පාලනය සමයේ බුද්ධාගම දුර්වල වීම, ක්‍රිස්තියානි ආගම් ප්‍රචලිත වීම
- අරමුණු: බුද්ධාගම නැවත ගොඩ නැංවීම, බෞද්ධ අධ්‍යාපනය ශක්තිමත් කිරීම, බෞද්ධ සංස්කෘතිය සුරැකීම
- නායකයින්: මිගෙට්ටුවන්තේ ගුණානන්ද හිමි (විදේශීය මිෂනාරිවරුන්ට එරෙහිව ලියූ පත්‍රිකා), රත්මලානේ ධම්මාලෝක හිමි (බෞද්ධ පන්සල් ප්‍රතිසංස්කරණ), හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි

18.

(අ) ශ්‍රී ලංකාවේ පුනරුදයේ ධනාත්මක ප්‍රතිඵල:

1. දේශපාලනික එක්සත් කිරීම: සමස්ත දිවයින එක් රාජ්‍යයක් යටතේ එක්සත් වීම
2. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රගතිය: රාජ්‍ය ලේකම් ක්‍රමය, දොන්මෝර් ව්‍යවස්ථාව වැනි ප්‍රතිසංස්කරණ
3. නව අධ්‍යාපන ක්‍රම: බටහිර අධ්‍යාපන ක්‍රම, විද්‍යාව, තාක්ෂණය හඳුන්වා දීම
4. දේශීය භාෂා සාහිත්‍ය සමෘද්ධිය: සිංහල හා දෙමළ සාහිත්‍ය නව ආකාර වලින් සමෘද්ධි වීම

සෘණාත්මක ප්‍රතිඵල:

1. ස්වදේශික සංස්කෘතියට බලපෑම: යුරෝපීය සංස්කෘතියේ බලපෑම හේතුවෙන් ස්වදේශික සංස්කෘතික අගයන් දුර්වල වීම
2. ගොවිතැනේ ස්වභාවය වෙනස් වීම: ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තය අවසන් වී ජනතාව ඉඩම් වලින් ඇත් වීම
3. සමාජ අසමානතා: යටත් විජිත පාලනය යටතේ නව සමාජ අසමානතා බිහි වීම

4. යටත් විජිත මානසිකත්වය: බටහිර සංස්කෘතිය වැඩි වටිනාකමක් ලබා ගැනීම

(ආ) පුනරුද්ධ යුගයේ නූතන ශ්‍රී ලංකාවට ඇති දීර්ඝකාලීන බලපෑම:

- දේශපාලනික: ඒකීය රාජ්‍ය ආකෘතිය, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය, රාජ්‍ය සේවා ක්‍රමය
- ආර්ථික: වාණිජ වගා ආර්ථිකය (තේ, රබර්), නාගරික කේන්ද්‍රීකරණය, රේල් ප්‍රවාහන පද්ධතිය
- සමාජ හා සංස්කෘතික: ද්විභාෂා භාවය (ඉංග්‍රීසි), බ්‍රිතාන්‍ය අධ්‍යාපන ක්‍රමයේ අංග, ආගමික බහුවිධභාවය